

Podgorica, 10.03.2024

Izvještaj o radu za 2023 godinu

U toku 2023 godine Medijski savjet za samoregulaciju je primio devet žalbi. Od ukupnog broja žalbi dvije nijesu prihvaćene jer se nijesu odnosile na nadležnost Medijskog savjeta za samoregulaciju. U preostalih sedam žalbi Komisija je donijela šest odluka po njima. Sedma odluka je donijeta naredne godine, jer je medij koji je bio predmet žalbe kasnio sa izjašnjenjem. Komisija je u toku godine održala ukupno sedam sastanaka i razmatrala devet žalbi.

Prvi sastanak Komisije za žalbe je održan je 31. marta i bavio se žalbom Nevladinog udruženje „Ženska asocijacija“ na tekst objavljen na portalu Pobjeda od 02.02.2023 „**Radonjiću 56.000 eura da pomaže žrtvama nasilja**“. Žalba se odnosila na istinitost informacija objavljenih u pomenutom tekstu u dnevnom listu Pobjeda. Kada je u pitanju cijelovitost izvještavanja i istinitost i tačnost informacija Komisija zaključuje da se novinar potrudio da dođe do što potpunijih informacija. Ono što je Komisija našla nedovoljnim jeste činjenica da se novinar ipak nije obratio Ženskoj asocijaciji sa pitanjima koja se odnose na njihov rad obzirom da se u najvećem dijelu bavio tom organizacijom. U tom smislu Komisija smatra da je došlo do djelimičnog kršenja Kodeksa novinara odnosno načela I, smjernice 1.2a Tačnost.

Drugi sastanak Komisije za žalbe je održan je 8. aprila i bavio se takođe žalbom Nevladinog udruženje „Ženska asocijacija“ na tekst objavljen ovog puta u dnevnom listu Pobjeda od 02.02.2023 „**Radonjiću 56.000 eura da pomaže žrtvama nasilja**“. Kao i u slučaju portala Komisija za žalbe je konstatovala djelimično kršenja Kodeksa novinara odnosno načela I, smjernice 1.2a Tačnost.

Treći sastanak Komisije za žalbe je održan 9 juna. Na ovom sastanku su razmatrane dvije žalbe. Jedna od žalbi se odnosila na televiziju koja ima sjedište u Srbiji, a dostupna je našim građanima putem kablovske televizije. Druga žalba se odnosila na medij koji nije član Medijskog savjeta za samoregulaciju. Komisija je u oba slučaja konstatovala da nije nadležna za ove žalbe tako da one nijesu prihvaćene u razmatranje.

Četvrta sjednica Komisije za žalbe održana je 6. novembra i razmatrala je pritužbu građanina Nebojše Banovića. Žalba se odnosila na jednu kolumnu koja je objavljena na portalu Analitika. Žalilac je izrazio svoje nezadovoljstvo jednom rečenicom u tekstu. Naime, za njega je konstatacija da: „One koji više vole tuđe prerije i potoke podstaknuti serijom zakona na preseljenje (pogotovo u slučaju nepoštovanja državnih objelježja), a onima koji odluče da ostanu pokazati kako se voli prirodna sredina u kojoj obitavaju i kako se ona čuva i pazi“, bila je posebno problematična. On je zbog ove rečenice optužio ovaj medij za širenje govora mržnje. Portal Analitika se u svojom

izjašnjenju pozvao na praksu Evropskog suda za ljudska prava i naveo da sloboda izražavanja ponekad uključuje i uvredljive, šokantne ili uz nemirujuće informacije ili ideje.

Za Komisiju za žalbe argumenti informativnog portala Analitika nisu bili prihvativi i Komisija je utvrdila da je u problematičnoj rečenici sadržan djelimično i govor mržnje i zbog toga odlučila da je ovim člankom prekršen princip IV Etičkog kodeksa.

Peti sastanak Komisije za žalbe održan je 23. novembra. Na tom sastanku Komisija je razmatrala dvije žalbe na novinske portale Analitika i CDM. Oba su primljena od istog podnosioca žalbe i oba su bila o istom događaju. Naime, oba novinska portala objavila su informaciju da je premijera filma "Heroji iz Halijarda" otkazana. Kasnije je kino službeno obavijestilo javnost da ova informacija nije tačna. Pritužbe su se odnosile na objavljivanje netačnih informacija. Novinski portali u svojoj molbi navode da su objavili netačne informacije, jer je na zvaničnom sajtu bioskopa bila informacija da nije moguće rezervisati karte za film "Heroji Halijarda". Kasnije, kada je kino "Cineplex" objavio da je to pogrešna informacija, oba portala su objavila ispravku prethodne vijesti. "Heroji Halijarda" je provokativan film za crnogorsku javnost jer veliča ulogu četnika u Drugom svjetskom ratu, koji su tokom tog rata sarađivali sa nacistima. Komisija je utvrdila da u ovim slučajevima nije došlo do kršenja Etičkog kodeksa, jer su oba portala objavila ispravku kada su je primili, a Komisija je utvrdila i da su postojali objektivni razlozi za objavljivanje prve netačne informacije.

Šesti sastanak Komisije žalbe je održan 30. novembra i na njemu je razmatrana žalba na portal Antena M. To je bila je ista žalba, kao i prethodne dvije, ali je Komisija duže čekala na izjašnjenje portala Antena M. Bila je ista žalba ali situacija je bila drugačija. Naime, Antena M nije objavila ispravku prve netačne informacije. U svom obrazloženju glavni urednik Antene M rekao je da se dogodilo da su pogriješili i da kasnije nisu objavili ispravku pogrešne informacije. Rekao je da nijesu imali lošu namjeru, ali se ponekad dešavaju greške.

Komisija za žalbe je prihvatile izvinjenje i obrazloženje novinskog portala Antena M, ali je u odluci zaključila da portal mora biti oprezniji i da mora objaviti ispravku lažnih informacija. Na osnovu toga Komisija je odlučila da je u tom slučaju Antena M prekršila načelo I Etičkog kodeksa koji se bavi tačnim informacijama.

Sedmi sastanak Komisije za žalbe je održan 28 decembra. Na njemu je razmatrana žalba dobijena od Crnogorskog Elektroprenosnog sistema AD zbog tekstova koji su objavljeni u Pobjedi od 7.11, 8.11 i 9.11.2023 godine. Tema sastanka je bilo predugo čekanje na izjašnjenje Pobjede na pomenute tekstove. Komisija je razmatrala mogućnost da pristupi rješavanju ove žalbe bez izjašnjenja Pobjede. Poslije dužeg razmatranja ovog problema i poslije konsultacija sa Pobjedom Komisija je ipak odlučila da sačeka odgovor tog medija na žalbu na pomenute tekstove.

Sve odluke Komisije za žalbe su objavljene na web stranici organizacije, kao i na stranicama organizacije na društvenim mrežama.

U toku 2023 godine Medijski savjet je učestvovao u radu na dvije studije. Prva se odnosila na "**Pravo na zaborav u crnogorskom medijskom prostoru s osrvtom na uporedna iskustva**" i rad na ovoj studiji je podržan od strane UNESCO-a. Drugi projekat je finansirao OEBS, a odnosi se na izradu "**Priručnik za medijsko izvještavanje tokom izborne kampanje**". I jedan i drugi projekat su realizovani u saradnji sa ombudsmanima dnevnih listova Dana, Vijesti i nedjeljnika Monitor.

Studija "**Pravo na zaborav u crnogorskom medijskom prostoru s osrvtom na uporedna iskustva**" je imala za cilj da široj javnosti, a posebno novinarima, medijima i korisnicima medijskih sadržaja približi ovo do sada nedefinisano i neregulisano pravo. Pravo na zaborav je dio prava na privatnost i smatra se veoma kompleksnim pitanjem, kojim se definiše pod kojim se

uslovima i na koji način pojedincima omogućava kontrola nad njihovim ličnim podacima na internetu. To pravo im omogućava da zahtijevaju brisanje ili uklanjanje poveznica (linkova) do objavljenih sadržaja koji više nijesu relevantni ili su zastarjeli. Pravo na zaborav može biti regulisano zakonima o zaštiti podataka o ličnosti ili pravu na privatnost. Pravo pojedinca da bude zaboravljen i pravo javnosti na pamćenje u korelaciji su s drugim konvencijskim pravima i važnim principima, kao što su sloboda govora i pravo na pamćenje, što potvrđuje i sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) i Suda pravde EU (SPEU). Pravo na zaborav često uključuje balansiranje između prava lica na koje se podaci odnose („subjekta podataka“) na privatni život, garantovanog članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP), i prava rukovaoca podacima („kontrolora podataka“) na slobodu izražavanja, koje uporište ima u članu 10 EKLJP. Rad na ovoj studiji je započet u drugoj polovini 2023 godine, a završen je naredne godine.

Kada je u pitanju **„Priručnik za medijsko izvještavanje tokom izborne kampanje“** ovaj dokument je imao za cilja da pomogne novinarima u najosjetljivijem i najizazovnijem periodu izvještavanja – periodu izbornih procesa, ka da temeljna načela novinarske etike neprestano bivaju iskušavana u dinamičnoj svakodnevici političkih nadmetanja, dezinformacija i lažnih vijesti. U tu smo svrhu, u osnovnim crtama, predstavili preporuke ODIHR-a, Savjeta Evope o medijskom pokrivanju izbora, nacionalni zakonski okvir unutar kojeg se odvijaju izborni procesi, relevantna načela Kodeksa novinara i novinarki Crne Gore (Kodeks), kao i konkretnе preporuke formulisane na osnovu reprezentativnih primjera i dilema iz prakse sa kojima se u radu susrijeću svi koji na različite načine i u različitim formama i svojstvima medijski pokrivaju izbore.

Obaveza medija da izvještavaju tačno, blagovremeno i sa dužnom pažnjom jedan je od temeljnih preduslova funkcionalisanja savremenog društva. Stoga, mediji ne smiju doći u priliku da budu instrumentalizovani i postanu oglasna tabla nosilaca društvene, političke i ekonomске moći, pasivni displej interesnih grupa na kom se emituju promotivne poruke, obećanja, reklame, ali i govor mržnje, neosnovane povrede privatnosti, dostojanstva i reputacije, primitivna prepucavanja, ad hominem napadi i uvrede.

Ključno je da se u izbornom procesu možemo osloniti na profesionalno i etičko izvještavanje medija koji predstavljaju „dragocjeni kanal informacija između učesnika u izborima i javnosti“. Bez obaviještenih i aktivnih građana nema demokratije, te bez njih funkcionalni i fer izbori, kao glavni osnov predstavničke demokratije, ne ispunjavaju svoju svrhu niti smisao. Važnost informisanih građana u tom se smislu ne može prenaglasiti, jer je obaviještenost birača osnova demokratskog procesa. Neophodno je, dakle, da budemo upoznati sa stvarnim činjenicama o kandidatima i politikama, o njihovim stavovima po pitanjima od javnog interesa - poput ekonomije, zdravstva, obrazovanja, pravde i slobode govora, ali i o eventualnim učincima u prethodnom periodu ili odnosu između onoga što je prije prethodnih izbora obećano i onoga što je do narednih izbora učinjeno. Mediji su, takođe, važni za praćenje izbornog procesa i izvještavanje o bilo kakvim incidentima koji se mogu pojaviti tokom izbornog dana, kao i za izvještavanje o rezultatima izbora i njihovu analizu. Na ovaj način profesionalni i nepristrasni mediji pružaju građanima kritičku osnovu za razumijevanje političke situacije i pomažu u oblikovanju njihovih mišljenja o kandidatima i pitanjima od javnog interesa.

U toku 2023 godine Medijski savjet za samoregulaciju dobio je mandat od strane savjeta za štampu i medije u regionu i UNESCO-a da koordinira onlajn regionalnu kampanju za podizanja svijesti, u bliskoj saradnji sa savjetima za štampu i medije u regionu Zapadnog Balkana i Turske. Kampanja je imala za cilj promociju mandata i rada savjeta za štampu i medije u regionu, kao i glavnih novinarskih izazova u javnom mnjenju. U sklopu ove kampanje Medijski savjet je producirao dva videa.

Ranko Vujović, izvršni sekretar Medijskog savjeta za samoregulaciju, je ove godine učestvovao na godišnjoj skupštini Alijanse evropskih savjeta za štampu. On je zajedno sa kolegama iz Belgije i Sjeverne Makedonije učestvovao na panelu Finansiranje i finansijska održivost savjeta za štampu. Bila je to dobra prilika da se predstavi crnogorski model finansiranja samoregulacije u zemlji. Samoregulacija u Crnoj Gori definisana je Zakonom o medijima od 2020. godine, ali model finansiranja iz tog zakona nije bio funkcionalan posljednje tri godine. Zbog toga je ovaj zakon izmijenjen i u proceduri je za usvajanje u parlamentu. Model finansiranja samoregulacije iz medijskog zakona privukao je mnoge evropske savjete za štampu jer mnoge zemlje traže nezavisan i održiv način finansiranja svojih samoregulatornih tijela. Nakon izlaganja Ranko Vujović je odgovarao na pitanja kolega iz drugih evropskih savjeta za štampu i sa njima razmijenio stavove o toj temi.

Pored ovoga izvršni sekretar organizacije je učestvovao na panelima na medijskim konferencijama koje su organizovane u Budimpešti, Tirani i Beogradu.

MSS
Ranko Vujović
Izvršni sekretar
Medijski savjet za samoregulaciju